Број 162. У Новом Саду, недељу 10. јула 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом, свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

Значајан дан

Београд, 9. јула.

Као болесник, који прежив љује кризу, тако и Србија има сутра свој одлучан дан. Гро зничаво стање траје још данас; сутра ће извесно већ попусти ти; јер ће се већ знати исход избора.

Данас сутра се врше из бори за народну скупштину у Србији.

Сви су послови застали; све се укочило. Изборна борба и агитација занемарила је све. — Велики и мали послови отишли су и бачени у запећак. Никада се до сад са толико радозналости и грозничавости није пратила изборна борба и никад се досад није у њу унело толико жучности, толико опорих и гадних речи, толико увреда и клевета.

Цео свет у Србији очекује шта ће куглице казати: с ким је народ. Сељак је оставио плуг и њиву у најрадније доба годи не, занатлија оставио свој алат, трговац тезгу, а чиновник, већи и мањи, оставио канцеларију и очекује да чује шта ће ови из бори да кажу.

Узајамна борба преко зборова, конференција, новина и плаката прешла је све границе и све обзире. Значај и вредност јавне речи бачени су у блато и деградирани на степен погрде.

На исход ових избора врло се много полаже. Полажу све групе, сви чиниоци у земљи, полаже и сам народ. То с правом јер ови избори чине, по свему судећи, прелом у политичком животу Србије.

Сутра ће се већ знати коме је народ поклонио своје поверење. Знаће се, ко ће у Србији владати, ко ће извести ратни зајам и отпочети грађење железница. Борба није између странака; није то борба два супротна политичка система, него је између крила једне, радикалне странке, која се поделила.

Свет се наравно занима питањем: ко ће победити на изборима, ко ће пропасти?

Ако победи једно или друго крило, ствар је лака. Али буду ли обе групе подједнако заступљене у скупштини, шта ће онда бити. Не може народ непрестано само бирати. Ако се у том случају странке не сло же, може лако доћи до државне кризе.

Ван сваке је сумње да је сутрашњи дан значајан за будући живот Србијин. После ове заоштрене изборне борбе мораће наступити стишавање политичке страсти, које су се јако разбуктале, мало ће се примирити. Али то није најважније. Најважније ie да после тога наступи време стварних послова, доба рада и спремања, како би Србија у сваком погледу могла бити приуготовљена за оне високе задатке, који јој предстоје.

Ми верујемо у њену будућност.

У ствари шајкашких ритова

Пишу нам из Госпођинаца: И ми смо једнодушно прихватили покрет Чуружана, да у ритској ствари заједнички поступамо са осталим шајкашким општинама, да се ритски одбор у Тителу још у току ове године као без предметан раз реши а дужности његове да приме општине и дотле врше, док право својине на појединце не буде судским путем срећено. У ту сврху одржана је седница општинског већа, која је једногласно ову ствар прихватила, те позвала и остале општине, да се овом покрету што пре придруже и уједно умољен је и посланик на земаљском сабору др. Мила Милосављевић, да ствар у своје руке узме.

Потребно је, да све шајкашке општине што пре сличне закључке донесу и да се неда ду обмањивати од оних, којима овај покрет рачуне замршава. Сложно само сви па жељени успех неће изостати.

Госпођинчан.

*

Пишу нам из Надаља: Давнашња је жеља становника ове општине, да сама општина са својим ритовима управља. То ће она чинити са више воље и гаранције, него што је то чинио ритски одбор, чији је намет председник увек оспоравао интересе општина. Та жеља се ево остварила, јер је овдашње општинско председништво једногласно усвојило у „Застави“ штампани родољу биви позив браће Чуружана, да им се придружимо, како би ритски одбор, — та љута рана наша — већ једном престао битисати. И да се ритови општинама чија је својина, а не монопол појединаца, који нису ни пријатељи Шајкашима, та рит је за многе увек добра музара био, ал сад ћемо све те по прстима. Нека се зноје и у свом зноју зарађују а не у ладу седети и шампањер пити, са народне грбаче.

Надаљчанин.

Писмо једног Црногорца из Америке.

Доносимо по једном београдском листу писмо једног Црногорца, који ради у Калифорнији. То писмо у изводу гласи:

Нашија људи Црногораца оћена има много и бога ми се муче великија мука. Онизи што су приђе дошли пали су у рад и поса па и је лакше, а овизи други што су позно стасали муче се живија и великија муках. Наши јадни људи неразумију ови проклети инглешки језик па су на вељој муци, а Инглезах и Талијанах има пуно па не мрзе и муче великија муках, Они нам не даду ниђе паст у добар поса, но не псују и бруче од сваке руке а ми оће непожнавамо никог па ни је тешко до бога. Наши људи сваки дан гину по дубокија рудника, јер не Инглези шаљу све на ризична мјеста, а чине ни се и велике неправде па се неумијемо жалит суду без инглешког језика. Сви наши људи раде по рудниках неки обдан а неки обноћ и сваки се боји за живот. На 19. прошлог мјесеца погинуло је у једном руднику овђе 37 људи радника, а међу њи је било 16 нашија несретније Црногораца а остали су били нечасови Малтези и Инглези. Од нашија те су изгинули под земљом било и је из Црмнице, Зете Брдах, Кучах и другија племенах, а од силне земље која и је притисла нијесмо их могли ни мртве извадит. Ту су погинули и оба сина Николе Маркова из Зете. Сваки божи дан од нашија по неки погине од земље и тако нежнамо један другоме ни гроба ни мрамора. Веље муке што их сносе наши људи такове су да ви не жнам описат. Приђе су наднице биле добре а сада су их скратили те се само дух води, али се надамо да ће и опет повисит.

Прилике у Европи.

У петак, када се турски султан враћао из џамије, бацили су у близини његових кола бомбу, која је учинила ужасну пустош. Пустош у оближним зградама и пустош у људима. Погинуло је много војника, који су пратили султана, али он је остао неповређен, нису ухватили онога, који је бацио бомбу и сад разно нагађају. Лако може бити, да је саковао бомбу онај, на кога се и не надају.

Атентати противу владара бивају све чешћи, а све чешће бивају и незадовољства у војсци. У немачкој војсци хвале велики запт, па опет је недавно на немачкој морнарици „Фрауенлоб“ искрсло незадовољство, те пред очима немачког цара истакоше крпу место заставе. Види се јасно, да овако како је не може дуго трајати, јер је већина народа свуда јако незадовољна.

Руско-јапански рат.

Из Манџурије нема никаквих новости. Јасно је, да Јапанци нису више сигурни, да нападају, али ни Руси још нису навукли толико војске, да би они могли прећи у напад.

Јапанци „ратују“ по острву Сахалину, њихови брзојави јављају, да су тамо заробили неколико стотина људи на разним тачкама. То су већином рибари, добровољци и грађани. Јапанци се беху хвалили, да ће то острво, на којему има тако мало руске војске, заузети за најкраће време, али им није пошло за руком.

* * *

Руски министар Вите, који треба са Јапанцима да преговара о миру, још је увек у Паризу. Онима, који су с њиме разговарали, рекао је: „Руски цар не жели рат, не желим га ни ја. Русија није ни почела прва, али се сваки љуто вара, ко мисли, да ће Русија по сваку цену закључити мир“.

Вите је разговарао и о зајму и као што изгледа, у Паризу су му казали, да би Русија могла добити у Француској зајма и за рат и за мир, али ако буде Русија уставна држава, добиће много пре и много повољнија зајма, но ако остане у њој данашње стање.

У Паризу много говоре о томе, да би требало створити руско-јапански савез, јер би то био најбољи излаз и онда би се и о другим условима мира могло лакше споразумети.

Лопови у цркви.

Из Ст. Врбаса нам јављају, да су пре неки дан неки непознати зликовци ноћу обили врата и ушли у српску цркву. Спомињемо, да је у близини стан жандармерије, а тако исто и општинских полицаја. У цркви су исекли туторски сто и повадили из њега оно нешто ситних новаца, што је било у њему. Покупили су и новчиће из целиваонице, док друге утваре нису дирали. Однели су свега неколико круна. — Будни чувари јавне безбедности сада трагају за њима — али, наравно, без успеха.

Стање усева у Угарској.

По извештају пољопривредног министарства од 1. јула т. г. процењене је жетва жита на 42, ражи на 14, јечма на 13 и зоби на 12 милијона метарских центи. — Репица стоји средње; кукуруз изврсно, кромпир обећава обилна плода, а хмељ и дуван добро успевају. Изгледи за прошу, лан и кудељу су прилични, за репу, и за јело и за марву, врло добри. Паша је обилата. Винова лоза добро успева.

Телефон Београд—Пешта.

Јављају из Петроварадина, да је тамо већ стигао сав материјал за успостављање телефонске везе између Новог Сада из Земуна и да ће кроз шест недеља отпочети рад. У исто време ће се успоставити веза између Београда и Земуна, те ће најдаље до краја септембра о. г. бити спојен Београд преко Земуна и Новог Сада са Пештом.

Хоће законом да забране деци пушење.

У санитету бечком се ових дана занимали тиме како да се стане на пут пушењу деце, и предложено је да се уведе строг закон, по којем би строго забрањено било деци испод

16 година дуван продавати. Дворски и санитетски саветник професор Екенер је на то ово од прилике рекао: „Нема сумње да је пушење за децу шкодљиво, и свакако је потребно да се преко учитеља, васпитатеља, и родитеља поради да се томе на пут стане. Друго је питање пак, хоће ли то прави пут бити, да се успех постигне, они доносе закон којим се забрањује пушење. Ја сам тога мнења да не би требало такав закон доносити, јер се не може рачунати да ће се истим жељени успех постићи. Прво је потребно око извађања тог закона, велики полицијски надзор, друго неби се смело деци дуван продавати и око тога би већ настала трвења, јер рецимо мајстор не би могао послати свог шегрта или којег млађег да му донесе дувана. Но са тиме још не би се успело да младеж збиља не пуши јер је познато, ко хоће да пуши он нађе дувана ма одакле. Ако би се забрана донела и имала успеха било би једино још смисла да се код деце испод 6 годиа почне забрана. Ако би та забрана само за то се донела да штити непослушност деце наспрам родитеља то не би био задатак државе; а без припомоћи родитељске била би безуспешна сва та забрана. Иначе би то било од стране државе мало нападај на личну слободу и родитељска права, тако ограничена лична слобода има само онда места ако је у питању каква прилепчива болест, као на пример, досељеника каквог који је заражен колером. Ако хоће у опште да се лична слобода ограничи, држим да не би требало са забраном пушење почети, него са забраном употребе алкохола. Докле се то није учинило, нема места никаквој забрани пушењу, него на против има више места поука, која треба за тим да иде, како ће доказати шкодљивост употребе дувана.

Српски дуван.

Веома распрострањени стручни лист „Die Tabak Zeitung“, који излази у Берлину, донео је у једном од својих последњих бројева опширан извештај са изложбе у Лијежу. — Говорећи, између осталога и о дуванској индустрији, која је на тој изложби јако заступљена, г. Валдман се изражава најповољније о српским дуванским сировинама, које су изложене у српском павиљону, јер вели: „Прекрасан дуван од уочљиво лепог изгледа и пријатног мириса, нашао сам у доста смишљено изведеној изложбеној згради Србије. Цигарете и дувани за цигарете, који су ту изложени, без сумње су у стању да баце у пријатно расположење сваког посетиоца српског дома“.

Чешки језик и конзулати.

Аустро-угарски генерални конзулат у Франкфурту на Мајни, а тако исто и онај у Лондону, није хтео да прими некоје званичне списе прашког магистрата, који су били на чешком језику, него их са разним опаскама врати натраг. На жалбу прашког магистрата ради тога упути министарство спољашњих послова све конзулате, да имају од сад све поднеске на чешком језику примати. — О тој својој наредби известило је сада и прашки мађистрат. — Немци се љуте ради ове наредбе и у својој немоћи веле, како је сада много отежано брзо решење ствари, но Чесима је више стало до демонстрирања него до тога.

Радници у Русији.

У последње време приликом немира у Русији много се писало о руским радницима, па да видимо колико и каквих радника има у Русији. По најновијој статистици има у Русији свега 9 милијуна и 335 хиљада мушких и 2 милијуна 821, хиљада и 60 женских радника. Од ових су нешто преко 7 милијуна радници у правом смислу речи, а остало су слуге и т. д. Од правих радника су $2^1/_2$ милијуна индустријски радници, скоро 3 милијуна пољски радници, преко једног милијуна калфе, 365 хиљада железнички и паробродски радници и око 300 хиљаде радници у трговинама. Од читавог становништва у Русији, дакле, радника има 26.7 постотака.

Немири у Саламанси.

Мадридски лист „Импарсиал“ доноси глас, да су у Саламанси, у Шпанији, прошле среде избили озбиљни немири. Грађанство се побунило, што је градско веће закључило, да се уведе порез потрошарине. Светина је навалила на магистрат и опљачкала га. Градског представника, који под нео предлог, да се та пореза уведе, светина је затекла у магистрату и почела га гонити. Овај, да би утекао, скочи кроз прозор и тако се озледи, да ће тешко остати у животу. Мир није још успостављен.

Пси у полицијској служби

Полицајски пси у Филаделфији, врше овдашњој полицајској власти врло добру услугу. Они трагају и њушкају за пијаницама, као оно бернхардински пси по Алпама за умореним путницима који су изгубили пут или их је где год снег завејао. Ти пси су иста раса и врше скоро исти посао. Они њушкајући и трагајући јуре кроз све улице вароши, па ако где год наиђу на ког пијаног на улици или под капијом да се извалио а они одмах трче до првог им стражара и не мичу се донде с места, докле дотичног не однесу у болничким носилама или колима патроле. Са њиховом особитом њушком проналаву они, ако је где год пожар букнуо, те благовремено упозоре пожарнике и често пута ватру спрече. Једно од тих паса, по имену Реке, открило је досада 5 случајева пожара, пре но што је стражар и осетио дим, те је тако за времена ватра угашена и није било већих штета. Ови полицијски пси трагају и за изгубљеном децом. Они су тако обучени (изучени) да кад виде којег малишу усамљеног да плаче одмах знају, да је тај малишан залутао. Већ више пута су по ког дечака или девојчицу тако довели у полицију. Као што се види, они с успехом врше своју дужност. Интерес јавне сигурности ће ваљда у будуће довести до тога, да ће се и друге вароши побринути за бернхардинске полицајске псе, ако се њихова услуга и у будуће и истој мери заслужном покаже.

Ваздушном лоптом из Америке у Европу.

Познати ваздухопловац Годард намерава сада да учини једно врло смело путовање ваздушном лоптом. Хоће, да на ваздушном броду пређе из Америке у Европу. Намера ова му није нова. Већ поодавно бавио се Годард овом мишљу, но како су му два стручњака саветовала, да би згодније било, да тај пут учини обратно т. ј. да из Европе преко Атланског Океана лети у Америку — за дуго није ту своју намеру остварио. Сада усупрот мишљењу стручњака, решио се Годард, да се крене из Њујорка или Вашингтона. Ваздушна лопта би тако имала, да пређе пут од 5 хиљада километара, нада се да ће за 6 дана стићи у Европу. Ипак узимајући у обзир непредвиђене сметње, удесиће лопту за пут од 12 дана. У оба дела света сада са великом радозналошћу гледају на овај смео потхват.

Ново средство за стишавање болова.

Последњи број „Немачког медицинског недељног часописа“, што излази у Берлину, доноси вест, да су Е. Имгенс и др. Фрања Хофман пронашли ново средство за стишавање болова. Назвали су га „алапин“. — Алапин има све особине, које и кокаин, али нема оних других непријатних утецаја. Лако се топи у води и утиче само на оно место, где хоћемо да стишамо болове, дакле не распростире му се утецај по читавом телу, где и немамо болова. У томе му лежи предност над кокаином, исте је јачине, а мање је отрован и шкодљив по здраво тело.

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. јула.

† Књижевник Семере.

Будимпешта. Мађарски књижевник Атила Семере умро.

Атентати.

Цариград. При јучерашњем атентату са бомбом против султана од странаца је само једана устријска девојска рањена. Број мртвих 22 од којих је једна официр и 3 војника, рањени 30, од света је погинуо васпитач принца Селима. Убијено је 70 коња, а рањено 25, каруца нестало.

Бијалисток. Услед бачене бомбе једна особа убијена, шеф полиције и више особа озлеђено, атентатор утекао.

ЛИСТАК.

Мугденска битка.

— В. Табуринъ. —

(Наставак.)

Ја прођох железнички насип и наједаред нагазих на пешачка одељења, која ту беху скупљена. Мислио сам, да је то опходна колона, која је ту зауставила се да се одмори, али после се видело, да то беше резерва. Даље, дуж насипа, стајала комора и кухиње. Ту беше сразмерно мирно. Ђулад падала даље и високи насип служио као добар заклон, али зато се по друму кретала друга одељења, и то кретање изазиваше неповољно мишљење.

Коморе ишле у четири колоне. А све ишле на север, и кретање њихово, да се благо изразим, беше доста ужурбано и сметено. Ал' истину да речем, и туда су наблизу падала ђулад.

У општој забуни, кола, јурећи напред, запињала и крхала се... Цео друм беше пун поломљених кола.

Нека пешачка одељења, обилазећи комору, хитају на север. Да и не питам, видим, да су то они што, одступају.

Уз друм иде чета граничара. Ја им прођох ближе, кад чух, како ме неко виче. Пред четом иде у свом војном кожуху ритмајстер Лохов. Он је са својом четом пре тог чувао фушумски железнички огранак.

Ја сиђох с коња, и ми се загрлисмо, као што то приликује овде, где се људи врло брзо упознају и врло брзо сложе.

— Јесте ли здрави и читави? — питамо један другог у један и исти мах, а то стога, што је тих дана сваки дневно губио по неколико својих другова и познаника.

— Значи, да је фушунски огранак очишћен? — питам ја.

— Ноћас.

Ритмајстер Лохов је, као чувар линије, имао да је и очисти. А то је значило, прећи сву линију (ни једног воза не беше већ тада у околини) и постепено узети све поште његове чете. А у то време су се већ појавиле биле јапанске коњичке патроле у рајону линије. Други и трећи корпус 23. ујутру, пресекавши линију, већ отишли у правцу к Фушуну. О овом последњем, у нашем западном одреду још се није знало. И ако је то било делимично одступање, ради изравнања фронта, у самој ствари беше то ипак почетак одступања, и плодови његови већ су били очевидни: у позадини је већ почела паника.

Успешно очишћење фушунске линији не беше лака ствар, јер линија иде од станице Сахетун на исток, савијајући унеколико на север. Та линија није стратегијска, јер јој иначе не би дали овакав правац, него је спроведена туда једино ради најбогатијих — слободно можемо рећи — на свету, фушунских мајдана каменитог угља.

По причању ритмајстера, званични персонал је одвезен ноћу на 23. А ујутру 23. остао је на линији само он са својим људма и неколико телеграфиста.

(Наставиће се.)

ОВОГОДИШЊИ РОД

од

● ДВА ШЉИВИКА ●

(један од 5 јутара, други од 3 јутра) продаваће потписана управа у недељу 17. (30.) јула (на Огњену Марију) у 3 сата по подне на јавној дражби.

Потањи услови и обавештења у манастирској канцеларији.

Управа манастира

I. 696 1—3 Мале Ремете.

КОВАЧНИЦА

снабдевена са свима потребним алатима и опремом, на главном месту у Госпођинци, са добрим и сигурним муштеријама због породичних околности издаје се под кирију или под рачун. Извешћа даје власник I. 697 1—3

Андрија Ђукић.

—● Сувих шљива ●—

за ракију пећи,

100 клгр. 16 круна

продаје

I. 660 3—3 ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Тоше Василића

у Митровици (Срем).

ТРГОВИНУ

ДОБРУ

МЕШОВИТЕ или ШПЕЦЕРАЈСКЕ

СТРУКЕ

желимо предузети. Понуде слати на

Ђурић и Цревар

Нова Градишка

I. 678 3—3 (Славонија.)

ШЕГРТ

из добре куће може одмах добити место у шпецерајској, деликатесној и боје трговини

Vinkle Gyula

I. 639 2—3 Нови Сад

главна пијаца бр. 9.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.